

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-1-131 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 05-12/136-49
Karar Tarihi : 3.3.2005

10 **A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER**

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M.Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER : Mehmet Akif KAYAR, Alper KARAKURT

20 **C. BAŞVURUDA
BULUNAN**

: - Gemlik Gübre Sanayi A.Ş.
Temsilcisi: Kadriye GÖKÇADIR
Gazcılar Caddesi Petek Bozkaya İş Merkezi
A Blok N.216 Bursa

D. TARAFLAR : - Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. (TÜGSAŞ)
Konya Devlet Karayolu No.70 Ankara

30 -Karbogaz Karbondioksit ve Kurubuz Sanayi A.Ş.
(Karbogaz)
Söğütlü Çeşme Caddesi No:87 Aytemiz İş Merkezi 81320
Kadıköy-İstanbul

E. DOSYA KONUSU: TÜGSAŞ ve Karbogaz arasında imzalanan 10.10.1995 tarihli sözleşmenin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olduğu iddiası.

40 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** TÜGSAŞ ve Karbogaz teşebbüsleri arasında imzalanan 10.10.1995 tarihli Sözleşmenin 4. maddesindeki 22 yıllık münhasırlık ve 5. maddesindeki fiyat belirleme yönteminin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olduğu iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 26.11.2004 tarih, 6537 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddeleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 25.2.2005 tarih, 2004-1-131/İİ-05-MAK sayılı İlk İnceleme Raporu, 25.2.2005 tarih, REK.0.05.00.00/44 sayılı Başkanlık Önergesi ile 05-12 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

50 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; şikayet dilekçesinde yer verilen ve TÜGSAŞ ile Karbogaz teşebbüsleri arasında imzalanan 10.10.1995 tarihli sözleşmeye yönelik olarak şu aşamada, 4054 sayılı Rekabetin Korunması

Hakkında Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Gemlik Gübre Sanayi A.Ş. (Gemlik Gübre) Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 23.1.2004 tarih ve 2004/09 sayılı kararına istinaden özelleştirilerek Yılyak Yakıt Pazarlama ve Tic. A.Ş. tarafından "Hisse Satış Sözleşmesi" ile devralınmıştır. Şikayete konu sözleşme 10.10.1995 tarihinde TÜGSAŞ ve Karbogaz teşebbüsleri arasında imzalanmıştır. Sözleşme'nin temel konusu TÜGSAŞ'ın 60 bağlı ortaklığı konumundaki Gemlik Gübre'nin amonyak üretim tesisinin bacalarından çıkan atık gaz konumundaki ham karbondioksit gazının 22 yıl süreyle münhasıran Karbogaz'a satışlarıdır. Karbogaz'ın bu atık gazı işlemek üzere bir tesis kurduğu dosyadaki bilgilerden anlaşılmaktadır. Şikayet dilekçesinde, 22 yıllık süreye ilişkin Sözleşme'nin 4. maddesinin yanısıra 5. maddede yer verilen, "yeni yılın fiyatı bir önceki yılın Devlet İstatistik Enstitüsü fiyat artış endeksleri ortalaması uygulanarak artırılacaktır" hükmünün de 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu iddia edilmektedir.

70 Yukarıda yer verilen iddialara konu Sözleşme'nin esas konusunu likit karbondioksitin üretiminde kullanılan ham karbondioksit gazının satışı oluşturmaktadır. Karbondioksit üretimine esas olan ham gaz, yer altından, fabrika bacalarından veya karbonca yüksek fosil yakıtlarının (petrol, kömür) yakılmasından elde edilebilmektedir. Türkiye yer altındaki doğal karbondioksit kaynakları bakımından oldukça zengindir. Türkiye'de halen en yüksek karbondioksit üretimi doğal olarak yer altından çıkan karbondioksitin saflaştırılıp, sıvılaştırılması sureti ile yapılmaktadır. Karbondioksit fabrika bacalarından çıkan atıkgazlardan da elde edilebilmektedir. DPT'nin Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda İskenderun Demir Çelik Fabrikası'nın karbondioksit hamgazı üretimi 80 buna örnek olarak verilmektedir.

Münhasır satış anlaşması, sağlayıcının anlaşmada belirlenen mal veya hizmetleri belirli bir kullanım veya yeniden satış amacıyla ilgili coğrafi pazar içinde sadece tek bir alıcıya satma yükümlülüğü altına girdiği anlaşma türüdür. Münhasır satış anlaşması, hem tedarik anlaşması hem de dağıtım anlaşması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Sağlayıcının yalnızca, tüm pazar için atanan tek bir dağıtıcıya mal vermek zorunda olduğu münhasır satış anlaşması türü, dağıtım anlaşması niteliği taşımaktadır. İkinci grup münhasır satış anlaşmaları ise, yeniden dağıtım amaçlı değil endüstriyel kullanıma yönelik olan ara malların söz konusu olduğu anlaşmalardır. Bu grup anlaşmalarda da sağlayıcı, ara malı coğrafi pazar içinde 90 tek bir alıcıya satar. Ancak ilkinden farklı olarak bu grupta alıcı taraf, söz konusu ara malı kendi tüketiminde kullandığından dağıtım değil tedarik ilişkisi gündeme gelecektir.

Karbogaz ile Tügsaş arasında akdedilen Sözleşme'nin 3. maddesinde "Tügsaş Gemlik tesislerinden münhasıran bir başka firmaya sözleşme süresi boyunca karbondioksit hamgazı vermeyecektir" hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm dosya konusu anlaşmanın, yukarıda tanımlanan münhasır satış anlaşması niteliğine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

100 Literatürde Münhasır satış anlaşmalarının değerlendirilmesinde en temel kıstasın, alıcının alım pazarındaki pazar payının olduğu belirtilmiştir. Nitekim alıcının, üst

110 piyasa olan alım piyasasında sahip olduğu pazar payı arttıkça, rakip alıcıların piyasaya girme olanakları da sınırlanacaktır. Bu kapsamda yapılan bir değerlendirmeyi etkileyecek unsur, alım pazarının büyüklüğüdür. Yukarıda da açıklandığı üzere Türkiye’de doğal kaynaklar yönünden karbondioksit arzı oldukça geniş olduğu gibi baca gazının arıtılması sonucunda karbondioksit gazı elde edilebilecek çok sayıda fabrika da bulunmaktadır. Bu yönüyle Karbogaz’ın piyasadaki çok sayıdaki arz kaynaklarından yalnızca bir tanesi olan TÜGSAŞ’ı münhasır satış anlaşması kanalıyla kendine bağlaması, piyasadaki diğer karbondioksit alıcılarını ya da potansiyel alıcıların piyasaya girişini engellemeyecektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, söz konusu münhasır satış anlaşmasının Kanun’un 6. maddesi bağlamında kötüye kullanma olarak değerlendirilebilecek bir sonuç doğurması olası görülmemektedir.

TÜGSAŞ ile Karbogaz arasında akdedilen münhasır satış sözleşmesinin hükümlerinin Kanun’un 4. maddesi yönüyle de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle söz konusu münhasır satış anlaşmasının grup muafiyetinden yararlanıp yararlanmadığının tespitinin yapılması gerekmektedir.

120 “2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği” (Tebliğ) kapsamında yer alan bir dikey anlaşma türü, Tebliğ’in 4. maddesinde belirtilen “Anlaşmaları Grup Muafiyeti Kapsamı Dışına Çıkaran Sınırlamaları” içermemek ve yine aynı Tebliğ’in 5. maddesindeki rekabet etmeme yükümlülüğünün şartlarını karşılamak kaydıyla grup muafiyetinden yararlanabilmektedir. TÜGSAŞ ile Karbogaz arasında akdedilen Sözleşme’nin hükümleri incelendiğinde rekabeti kısıtlar nitelikte tek sınırlamanın yukarıda yer verilen 22 yıllık münhasır satış yükümlülüğü olduğu görülmektedir. Teorik açıdan ve aynı zamanda genel olarak benimsenen yaklaşıma paralel olarak münhasır satış yükümlülüğü, Tebliğ’in 3. maddesinde tanımlanan rekabet etmeme yükümlülüğünden farklı bir sınırlama olduğundan Tebliğ’in 5. maddesindeki sınırlamalara tabi değildir. Diğer taraftan 130 söz konusu yükümlülük, Tebliğ’in 4. maddesindeki ağır sınırlamalar arasında da yer almadığından, grup muafiyetinden yararlanmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde; söz konusu Sözleşme’nin grup muafiyeti kapsamında değerlendirilmesi nedeniyle Kanun’un 4. maddesinden muaf olduğu anlaşılmaktadır.

140 Son olarak Sözleşme’nin 5. maddesinde yer alan “*yeni yılın fiyatı bir önceki yılın Devlet İstatistik Enstitüsü fiyat artış endeksleri ortalaması uygulanarak artırılacaktır*” hükmü rekabeti kısıtlayıcı olmadığı gibi aynı zamanda Tebliğ’in izin verdiği sınırlamalar arasında yer almaktadır.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre;

150 Gemlik Gübre Sanayi A.Ş. vekili Kadriye Gökçadır tarafından gönderilen şikayet dilekçesinde yer verilen TÜGSAŞ ve Karbogaz teşebbüsleri arasında imzalanan 10.10.1995 tarihli sözleşmeye yönelik olarak şu aşamada, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.